

Sakpoesi om spedalskhet

Espen Stueland

Villkjøttet

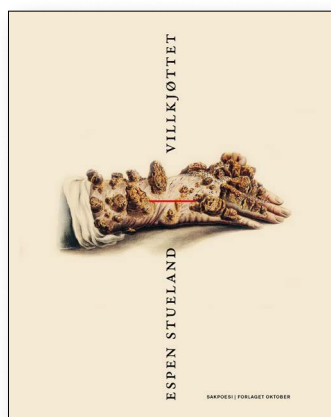
Oslo: Oktober, 2026

418 s.

ISBN 978-82-495-3119-6

Michael 2026; 23: 330–331

doi: 10.5617/michael.13605

Dette er en god og lettlest bok om spedalskhetens historie i Norge. Forfatteren anlegger pasientenes perspektiv og skildrer hvordan tilstanden, avsondringen fra samfunnet og behandlingen artet seg for dem. Boken gir et tankevekkende innsyn i fortidens medisin og helsestell.

Det mest spesielle ved boken er formen – det forfatteren kaller *sakpoesi*. Den har den historiske fagbokens omfattende noteapparat og litteraturliste – riktignok uten de sedvanlige henvisningstall – og et etterord setter teksten inn i en konvensjonell ramme. Selve framstillingen er derimot ukonvensjonell. Boksidene er satt opp som poesi. Meningsbærende luft mellom korte, reflekterende setninger, kildeutdrag og enkelte dikt skaper en

uvanlig leseropplevelse. Samlet blir resultatet en bok som gjør inntrykk.

Det meste fra historien om spedalskheten i Norge er med. Beskrivelsen av naturforsker møtet i Christiania i 1844 er for eksempel fengende lesning – en dyktig litterær bearbeiding av nokså tørre kilder. Også skildringen av den famøse rettssaken i 1880, da Georg Henrik Armauer Hansen (1841–1912) ble fradømt sin stilling på grunn av uetisk forskning, er skrevet slik at både saken og Stuelands syn på den trer fram – både på og mellom linjene.

Espen Stueland (f. 1970) er en prisbelønt lyriker, forfatter og litteraturviter med doktorgrad om kroppens kulturhistorie (1). I *Villkjøttet* utfordrer han med sakpoesien etablerte former for historisk formidling. Innhold, språk og form framstår som integrerte deler av både prosess og resultat. Sakpoesiens blanding av fakta og kommenterende, ofte lyrisk tekst gir framstillingen en særegen karakter.

Stueland har anvendt teknikken også tidligere, blant annet i en bok om Eilert Sundt (2). I *Villkjøttet* er spedalskhetens dramatiske uttrykk og datids-samfunnets reaksjoner særlig godt egnet for denne formidlingsformen. Når temaet er sykdom, er det riktignok alltid en hårfin balanse mellom det virkningsfulle og det melodramatiske, en balanse forfatteren behersker godt. Professor i allmenn litteraturvitenskap ved Universitetet i Oslo, Knut Stene-Johansen, gir da også Stueland full anerkjennelse for boken i en dyptpløyende anmeldelse i Klassekampens bokmagasin (3).

Sakpoesien kan også ses i lys av formidlingsteknikker mer generelt. En dokumentarfilm gjør i prinsippet noe av det samme. Kameravinkler, sekvensering, kommentarer og bakgrunnsmusikk skaper et helhetsinntrykk som ikke bare presenterer et tema, men også formidler filmskaperens budskap. Det nye synes å være at slike virkemidler i økende grad tas i bruk også i litteraturen (4). Det blir spennende å følge denne utviklingen videre.

Litteratur

1. Stueland E. *Gjennom kjøttet: disseksjonen og kroppens kulturhistorie*. Oslo: Oktober, 2009.
2. Stueland E. *Eilert Sundt-tilstanden*. Oslo: Oktober, 2019.
3. Stene-Johansen K. *Poetisk patologi*. *Klassekampen (bokmagasinet)* 20.6.2026: 10.
4. Wærp HH. Sakpoesi: en linje i nyere norsk litteratur. *Nordlit* 2023; 51: 33–44. <https://doi.org/10.7557/13.7114>

Øivind Larsen

oivind@oivindlarsen.no

Øivind Larsen er professor emeritus i medisinsk historie ved Universitetet i Oslo.